

«Нұрсұлтан Назарбаев халықаралық әуежайы» АҚ (бұдан әрі – Қоғам) ішкі рейстерде жолаушыларды отырғызу-түсіру (телескоптық трап арқылы) қызметіне шекті баға жобасын талқылау бойынша жария тыңдау

Хаттамасы

Астана қ.

2026 жылғы 18 қыркүйек

Жария тыңдаудың басталуы: 15-00 сағат

Жария тыңдаудың аяқталуы: 15-30 сағат

Төрағалық етті: **Е. Құрасбек** – Қазақстан Республикасы Көлік министрлігі Азаматтық авиация комитетінің тарифтік реттеу басқармасының (бұдан әрі – Комитет) басшысы

Қатысты:

- А. Темирханова** – қоғамның тарифтер және талдау жөніндегі бас маманы;
- Г. Бейсембиева** - қоғамның экономика және бюджеттік жоспарлау департаментінің директоры;
- А. Шайкенова** - «Air Astana» АҚ Тарифтер жөніндегі директоры;
- А. Мансурова** – «Air Astana» АҚ-ның монополияға қарсы және құқықтық мәселелер жөніндегі аға маманы;
- А. Алимова** - «FlyArystan» әуе компаниясының келісімшарттар және тарифтер жөніндегі менеджері;
- С. Орымбаева** – «FlyArystan» әуе компаниясының өкілі;
- А. Тулгабаева** – «СКАТ» әуе компаниясы» АҚ Экономика департаментінің директоры.
- М. Жиёмбай** – БАҚ өкілі;
- Д. Искакова** - БАҚ өкілі;
- Л. Тастанова** - БАҚ өкілі.

Күн тәртібі

Қоғамның ішкі рейстерде жолаушыларды отырғызу-түсіру (телескоптық трап арқылы) қызметіне белгіленетін шекті баға жобасын талқылау.

Тыңдалды:

Сөз сөйледі: **А. Темирханова** – қоғамның тарифтер және талдау жөніндегі бас маманы;

Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес, ішкі әуе желілерінде (ІӘЖ) телескопиялық трапты пайдалану қызметі бағаларды мемлекеттік реттеуге жатады.

Аталған қызмет бойынша қолданыстағы шекті баға 2012 жылы келісілген және қазіргі уақытта бір минутына 161,7 теңгені құрайды.

Жоғары аудиторлық палатаның реттелетін қызметтер бойынша қолданыстағы тарифтерді қайта бекіту және қайта қарау қажеттігі туралы нұсқамасына байланысты әуежай тарапынан нақты шығындарға талдау жүргізілді.

Айта кету керек, қолданыстағы баға Қоғамның нақты шығындарын өтемейді, соның салдарынан аталған қызмет залалды болып табылады. Атап айтқанда, 2025 жылдың қорытындысы бойынша осы қызметті көрсетуден түскен кіріс 191 млн теңгені, шығыстар 465 млн теңгені, ал залал 273 млн теңгені құрады.

2012 жылдан бастап телескопиялық траптарға қызмет көрсетуге қажетті материалдардың құны, электр энергиясының бағасы және еңбекақы деңгейі айтарлықтай өсті.

Атап айтқанда, 2012 жылы заңды тұлғалар үшін электр энергиясының құны 1 кВт·сағ үшін 11,23 теңгені құраса, қазіргі уақытта 35,72 теңгені құрайды, бұл 218%-ға өскенін көрсетеді.

Сонымен қатар, еңбекақы деңгейі де айтарлықтай өсті. Статистикалық деректерге сәйкес, 2012 жылы Астана қаласындағы әуежай қызметі саласындағы өндірістік персоналдың орташа айлық жалақысы шамамен 150 мың теңгені құраған. 2025 жылдың қорытындысы бойынша аталған көрсеткіш 735 мың теңгеге жетті.

Бұдан басқа, 2025 жылғы қаңтарда Қазақстанның Авиациялық әкімшілігі Т-2 терминалындағы 6 телескопиялық трапты ауыстыру қажеттігі туралы инспекторлық нұсқама берді. Бүгінгі таңда 2 телескопиялық трап ауыстырылды.

Ұсынылып отырған шекті баға шеңберінде инвестициялық бағдарламаны іске асыру көзделіп отыр, оған сәйкес Қоғам ішкі рейстерге арналған жолаушыларға қызмет көрсетуге арналған 4 дана телескопиялық трапты жалпы сомасы 1 млрд 479 млн теңгеге (ҚҚС-сыз) сатып алуды жоспарлап отыр.

Инвестициялар Қағидалардың 33-тармағына сәйкес амортизациялық аударымдар мен пайда есебінен жүзеге асырылады.

Жоғарыда баяндалғандардың негізінде Қоғам ішкі әуе желілерінде телескопиялық трапты пайдалану қызметінің шекті бағасы жобасын 1 минутына 1 842,72 теңге мөлшерінде, ҚҚС-сыз, келісуге ұсынады.

Ұсынылып отырған шекті баға қызмет көрсетуге байланысты шығындарды жабуды, сондай-ақ жолаушылардың қауіпсіздігі мен жайлылығын қамтамасыз етуге бағытталған телескопиялық траптарды жаңарту жөніндегі іс-шараларды іске асыруды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Сұрақ:

А. Шайкенова - «Air Astana» АҚ Тарифтер жөніндегі директоры;

«Эйр Астана» АҚ Қоғамның жалпы сомасы 1 млрд 479,5 млн теңгеге 4 телескопиялық трап сатып алуын қолдайды, өйткені жабдықтарды жаңарту жолаушыларға қызмет көрсету сапасына әсер етеді.

Сонымен қатар, тарифтік сметаға сәйкес инвестициялық бағдарламаның негізгі бөлігі жылдық көрсеткіштерге енгізіліп, 69% мөлшерінде, яғни шамамен 1,4 млрд теңге көлемінде пайда құрамында көрсетілген. Бұл ретте телескопиялық траптардың жылдық амортизациясы 92,8 млн теңгені құрайды.

Телескопиялық траптар ұзақ мерзімді активтер болып табылатындықтан, инвестициялық бағдарламаның негізгі құнын жылдық сметаға енгізуді экономикалық тұрғыдан негізсіз деп санаймыз. Тұтынушыларға түсетін қаржылық жүктеме жабдықтың амортизация мерзімдеріне сәйкес оның нормативтік пайдалану мерзімі ішінде бөлінуі тиіс, бір жолғы тәртіппен есепке алынбауы қажет.

Сондай-ақ әуе кемелеріне сервистік қызмет көрсету бөлімшесі шығыстарының қызметке жатқызылатын үлесіне назар аударғымыз келеді, ол 61%-ды құрайды. Есептеулерге сәйкес, ішкі әуе желілеріндегі (ІӘЖ) траптарға қызмет көрсетуге 27 қызметкердің еңбекақысын төлеу шығыстары жатқызылған, бұл бөлімшенің жалпы штат санының шамамен 59%-ын құрайды. Осылайша, есептеулерде 73 қызметкердің шамамен 45-і ескерілген.

Сонымен қатар, екі терминалда бір ауысымда траптарды тікелей қосу, ажырату және қажетті жағдайға келтіру жұмыстарын жүзеге асыратын шамамен 7 қызметкер бір мезгілде болады. Ауысымдық жұмыс режимін ескере отырып, қызметті іс жүзінде көрсететін қызметкерлердің саны, біздің ойымызша, есептеулерде көрсетілген саннан төмен болуы тиіс.

Бұдан басқа, «Эйр Астана» АҚ телескопиялық трапты пайдаланғаны үшін бір рейске 60 минут есебінен ақы төлейді. Бұл ретте қызметкерлердің нақты жұмыс уақыты айтарлықтай қысқа, өйткені олардың қатысуы негізінен трапты әуе кемесіне жалғау және ажырату кезінде қажет. Әуе кемесі тұрақта тұрған уақытта жабдық қажетті деңгейді автоматты түрде ұстап тұрады және қызметкердің тұрақты түрде болуын талап етпейді.

Осыған байланысты еңбекақы төлеу шығыстарының 61%-ын қызметке жатқызуды экономикалық тұрғыдан негізсіз деп санаймыз және персоналдың нақты жұмысбастылығын ескере отырып, олардың бөлінуін қайта қарауды, сондай-ақ оны растайтын құжаттарды ұсынуды сұраймыз.

Тарифті 1040%-ға ұсынылып отырған арттыру авиакомпанияларға айтарлықтай қаржылық жүктеме түсіреді және ішкі әуе желілеріндегі әуе тасымалы құнының өсуіне әкелуі мүмкін.

Тариф құрылымын қайта қарауды, телескопиялық траптарды сатып алуға жұмсалатын шығыстарды олардың амортизация мерзімдеріне сәйкес бөлуді, еңбекақы төлеуге арналған шығыстардың үлесін қайта қарауды және тарифтің күрт өсуіне жол бермеуді сұраймыз.

Жауап:

Г. Бейсембиева - қоғамның экономика және бюджеттік жоспарлау департаментінің директоры;

Телескопиялық трапты пайдалану қызметі әлеуметтік маңызы бар қызметтерге жатады, осыған байланысты тарифті қалыптастыру кезінде іске қосылған активтердің реттелетін базасы есептелмейді.

Инвестициялық бағдарлама заңнамаға сәйкес бір жылға қарастырылатынын, сондай-ақ Қазақстанның Авиациялық әкімшілігінің қолданыстағы телескопиялық траптарды ауыстыру қажеттілігі туралы талаптарын ескере отырып, Қоғам тариф жобасына жетіспейтін 4 телескопиялық трапты сатып алу шығыстарын енгізді. Оларды сатып алу және орнату ағымдағы жылы жоспарланып отыр.

Бұл ретте қолданыстағы Қағидалар инвестициялық бағдарламаны іске асыруға қажетті жетіспейтін соманы пайда құрамына жатқызуға мүмкіндік береді.

Еңбекақы төлеуге арналған шығыстарды бөлу бөлігінде шығыстар телескопиялық траптарды ішкі және халықаралық әуе желілерінде пайдалану үлесіне қарай бөлінетіні түсіндірілді. Есептеулерді жүргізу кезінде Қоғам 25 қызметкерді ескерді, себебі халықаралық терминал неғұрлым жаңа болып табылады және шығыстар жүктемесін ішкі әуе желілеріне барынша азайтуға мүмкіндік береді.

Қажет болған жағдайда Қоғам қосымша түсініктемелер беруге және есептеулерді жұмыс тәртібінде егжей-тегжейлі көрсетуге дайын.

Сұрақ:

А. Мансурова – «Air Astana» АҚ-ның монополияға қарсы және құқықтық мәселелер жөніндегі аға маманы;

«Телескопиялық трап арқылы жолаушыларды отырғызу-түсіру» қызметінің ІӘЖ бойынша қолданыстағы тарифін 161,7 теңге мөлшерінде сақтауды сұраймыз, өйткені Қазақстан Республикасы Жоғары аудиторлық палатасының 2026 жылғы 12 наурыздағы нұсқамасында тарифтік сметалар бойынша уәжделген қорытындыларды өзектендіру көзделген, алайда тарифті 1 040%-ға арттыру туралы талап жоқ.

Қағидалардың 8-тармағына қатысты ГСМ нормаларын негіздеу ретінде Қоғам 2009 жылы бекітілген мемлекеттік қызметшілер үшін ГСМ шығыстарының нормаларына негізделген 2024 жылғы 27 ақпандағы №150 бұйрықты ұсынғанын атап өтеміз. Көрсетілген құжатты Қоғамның ГСМ шығыстары нормаларын есептеу үшін қолдануды негізсіз деп санаймыз.

14-тармақ бойынша ұсынылған құжаттардың парольмен қорғалғанын және олармен танысу мүмкін еместігін атап өтеміз, бұл жоспарланған өткізу көлемдерін тексеруге мүмкіндік бермейді. Қолда бар ақпаратқа сәйкес, «Эйр Астана» АҚ, FlyArystan және SCAT компанияларымен жасалған шарттар ұсынылған, бұл ретте «Kazakh Air» АҚ-ға, жеке және басқа да авиакомпанияларға қатысты құжаттар жоқ немесе қолжетімсіз.

6-тармақ бойынша 1998 жылы Қоғамды реконструкциялау үшін тартылған «Жапон қарызын» өтеу шығыстарының көрсетілген қызмет бойынша шығыстар құрамына енгізілгеніне назар аударамыз. Бастапқы өтеу кестесіне сәйкес, кредит 2018 жылы өтелуі тиіс болатын. Осыған байланысты оны өтеу шығыстарын қаралып отырған қызметке одан әрі бөлуді негізсіз деп санаймыз.

Инвестициялық бағдарлама бойынша оны іске асыру мерзімінің көрсетілмегенін және 2026 жылғы коммерциялық ұсыныстардың бар екенін атап

өтеміз. Сонымен қатар, 2026 жылы нақты сатып алынған телескопиялық траптарға қатысты құжаттар ұсынылмаған. Жоспарланып отырған сатып алулармен салыстыру мақсатында олардың құны, модельдері және өндірушілері туралы мәліметтерді ұсынуды сұраймыз.

Сондай-ақ Қоғамның Астана бағытындағы рейстерінің едәуір көлеміне және тарифтің көтерілуінің авиакомпаниялар шығыстарына әсеріне назар аударамыз. Халықаралық әуе желілеріндегі (ХӘЖ) қолданыстағы тариф 935 теңгені құрайды.

Жоғарыда баяндалғандарды және авиакомпанияның Қоғам көрсететін қызметтерге жұмсалатын шығыстарының өсуін ескере отырып, ішкі әуе желілеріндегі (ІӘЖ) «телескопиялық трап арқылы жолаушыларды отырғызу-түсіру» қызметіне тарифті арттырмауды сұраймыз.

Жауап:

А. Темирханова – қоғамның тарифтер және талдау жөніндегі бас маманы; Қазақстан Республикасы Жоғары аудиторлық палатасының нұсқамасына қатысты оның тарифті қайта бекітуді көздейтінін атап өтеміз. Бұл ретте қолданыстағы тариф 2012 жылы бекітілген және 14 жыл бойы қайта қаралмаған, осыған байланысты қызмет көрсетуге жұмсалатын шығындар айтарлықтай өсті. Сондықтан тариф нақты шығындарды ескере отырып қайта қаралып отыр.

ГСМ бөлігінде тарифтік сметада жылына 2 млн теңге мөлшерінде шығыстар көзделген. Аталған сомаға телескопиялық траптарда тікелей пайдаланылатын майлар кіреді. Растайтын құжаттар, оның ішінде есептен шығару актілері және ГСМ тізілімі ұсынылды.

Шарттарға қатысты олардың коммерциялық құпияны қамтитынын және жалпы танысу үшін ұсынылуы мүмкін еместігін түсіндіреміз. Шарттар сақталған папканың паролі Комитетке берілді, оның авиакомпаниялармен жасалған шарттарға және көлемдік көрсеткіштері бар шарттар тізіліміне толық қолжетімділігі бар. Осыған байланысты ұсынылған өтінімнің толықтығы қамтамасыз етілді деп санаймыз.

Жауап:

Г. Бейсембиева - қоғамның экономика және бюджеттік жоспарлау департаментінің директоры;

«Жапон қарызына» қатысты қарыз бойынша мерзімдерді ұзартуды және жеңілдікті кезеңдерді беруді көздейтін қосымша келісімдер жасалғанын түсіндіреміз, оның ішінде пандемия кезеңінде, яғни Қоғамның қызметі тоқтатылған уақытта да осындай келісімдер жасалған. Қазіргі уақытта қарыз бойынша міндеттемелер сақталуда, оларды өтеу мерзімі шамамен тағы бес жылды құрайды. Мерзімі өткен берешек және міндеттемелерді орындамау жағдайлары жоқ, төлемдер белгіленген кестелерге сәйкес жүзеге асырылады.

Сондай-ақ қарыздың Қоғамға тікелей емес, Қаржы министрлігі арқылы берілгеніне назар аударамыз. Қарыз талаптарын өзгерту мемлекеттік

органдардың қатысуымен жүзеге асырылады және тиісті қосымша келісімдермен ресімделеді.

ГСМ шығыстарының нормаларына қатысты Қоғам квазимемлекеттік сектор субъектісі болып табылатынын, ал оның акционерлері мемлекеттік органдар болып табылатынын түсіндіреміз. Олар белгілеген шығыстар лимиттері, оның ішінде мемлекеттік қызметшілерге қолданылатын нормалар Қоғамға жеткізіледі және тиісті шығыстарды қалыптастыру кезінде ескеріледі. Аталған лимиттер негізінде Қоғам қолданылатын шығыс нормаларын әзірлейді және бекітеді.

Сұрақ:

А. Мансурова – «Air Astana» АҚ-ның монополияға қарсы және құқықтық мәселелер жөніндегі аға маманы;

Белгілі бір құжаттардың тұтынушыларға берілмейтіні заңнамада нақты қай жерде көрсетілгенін түсіндіріп бере аласыз ба?

Қарызға қатысты айтқым келгені — егер сіздердің келісімдеріңіз 2018 жылға дейін жасалған болса, онда қарызды өтеу бойынша мерзімі өткен берешек болғаны анық. Ал пандемия кезінде берілген ұзарту мерзіміне келетін болсақ, бастапқы келісім 2018 жылға дейін қолданыста болған, ал пандемия 2019 жылы басталды.

Жауап:

Г. Бейсембиева - қоғамның экономика және бюджеттік жоспарлау департаментінің директоры;

Барлық келісімдерді, оның ішінде бірнеше сублимитті көздейтін келісімдерді қарау қажет екені атап өтілді, өйткені әрбір сублимит бойынша әртүрлі мерзімдер белгіленген.

Қоғаммен жасалған шарттарға қатысты жасалған келісімнің талаптарына сәйкес басқа тараптың жазбаша келісімінсіз шартқа қолжетімділікті ұсыну мүмкін еместігі атап өтілді.

Бұл ретте уәкілетті органға тиісті құжат толық көлемде ұсынылды. Қажет болған жағдайда келісімнің талаптары басқа авиакомпанияларға жіберілуі мүмкін.

Сұрақ:

А. Мансурова – «Air Astana» АҚ-ның монополияға қарсы және құқықтық мәселелер жөніндегі аға маманы;

Айтыңызшы, сіздерде рейстер орындайтын «Kazakh Air» компаниясының көлемдері есепке алынды ма?

Жауап:

А. Темирханова – қоғамның тарифтер және талдау жөніндегі бас маманы;

«Kazakh Air» авиакомпаниясының әуе кемелері конструкциялық ерекшеліктері мен шағын габариттеріне байланысты телескопиялық траптарды пайдаланбайды. Жолаушыларды отырғызу және түсіру әуе кемесінің өз

баспалдағы арқылы жүзеге асырылады. Қоғамның автотрапы да пайдаланылмайды, себебі аталған әуе кемелері оны қолдануға сәйкес келмейді.

Сұрақ:

Л. Тастанова - БАҚ өкілі;

Айтыңызшы, телескопиялық траптарға қызмет көрсету бойынша шекті тарифтердің 1040%-ға көтерілуі әуе билеттерінің түпкілікті құнына қалай әсер етеді? Менің түсінуімше, осы шығындардың барлығы бізге, қарапайым тұтынушыларға, жүктеледі.

Жауап:

Г. Бейсембиева - қоғамның экономика және бюджеттік жоспарлау департаментінің директоры;

Қазіргі уақытта телескопиялық трапты пайдалану қызметінің құны бір минутына 161 теңгені құрайды. Бір сағатқа есептеген кезде қызмет құны 9660 теңгені құрайды (161 × 60 минут). Аталған құнды бір рейс бойынша қызмет көрсетілетін жолаушылар санына бөлген кезде бір жолаушыға шаққандағы қызмет құны айқындалады. Тарифтің көтерілуін ескере отырып, әуе билетінің құрылымындағы қызмет құны бір жолаушыға 737 теңгені құрайды.

Билетке қатысты баға саясатын авиакомпанияның өзі айқындайды. Авиакомпания шығындарды жолаушыға толық немесе ішінара жүктеуі мүмкін не билет бағасының өсуін тежеу жолын таңдауы мүмкін.

Сөз сөйледі

Е. Құрасбек - жария тыңдаудың төрағасы:

Қорытынды сөзінде жария тыңдаулардың төрағасы қарастырылып отырған мәселенің тұтынушы үшін де, қоғамдық маңызы бар нарық субъектісінің өзі үшін де маңыздылығын көрсетті.

Қоғам қолданыстағы заңнамаға сәйкес өтініммен шыққанын атап өту қажет. Қоғамның ішкі рейстерде жолаушыларды отырғызу-түсіру (телескоптық трап арқылы) қызметіне шекті бағаны бекіту жөніндегі шешімді Комитет әуежай өз бағасын негіздеу үшін ұсынған материалдарды талдау негізінде заңнамада белгіленген мерзімдерде қабылдайтын болады.

Қабылданған шешім:

1. Ішкі рейстерде жолаушыларды отырғызу-түсіру (телескоптық трап арқылы) қызметіне шекті баға жобасы бойынша Қоғамның ақпараты назарға алынсын.
2. Авиакомпания өкілдерінің ақпараттарын назарға алу.
3. Қоғамға Қазақстан Республикасының Заңнамасының талаптарын қатаң сақтау.

Жария тыңдаудың төрағасы

Хатшы

 Е. Құрасбек

 Г. Сейлбекова